

— Dvojim, vrlo dvojim, vaša milosti. Mletačka je trgovina znatno popustila u ovom našem vijeku; kažu da je i broj žitelja spao za više tisuća. Otkriće Novoga svijeta, pa novi morski putevi u Indije, sve je to obalilo cijene indijske robe, koju je Venecija uvijek karavanama prevažala na obale Crnoga i Sredozemnoga mora. Portugize prijevoz iz Indije oko Rta Dobre Nade, makar je plovidba dugotrajna, ne stoji ni za polovicu troška što Venecija snaša od Indije do Laguna. A Venecija živi samo od trgovine!

— Sve je to istina, jer svuda može da nadodje doba nazadovanja, pa i zastoja u poslovima, i u svemu. Ali Venecija može da izdrži svako poslovno nazadovanje i svaki zastoj. Stoga se je ona u svim nepogodama, koje su je ikad snašle, održala divno; a kad su nepogode minule, odmah se je sve brzo popravilo i napredovalo se je kao nikad dotle. A opet, reći ću vam i to: da li je sve baš onako kako ljudi pripovijedaju? Venecija nije samo trgovac, već je ona i bogatun, koji sam ne zna koliko blaga posjeduje! Venecija je kovala još prije pola milenija vlastiti zlatni novac, a mi Hrvati, izgleda, da svoga vlastitoga zlatnika nismo nikad ni imali. Kod nas je doista kolao i zlatni novac, ali bizantinski i onaj svetoga Marka! Venecija je gavan, s kojim ne može nijedna država da se mjeri. Ta znate i sami, kako razni vladari i knezovi pridolaze u Lagune, da se nadive sjaju i raskoši Kraljice mora.

— A ja ipak dvojim, da bi samo bogatstvo moglo da održi moć i snagu bilo koga naroda i države. Kad su stari Rimljani bili najbogatiji, bili su najslabiji.

— Od bogatstva nije još ni jedan narod propao, već od siromaštva, moj šior Bono!

— Ili od bezumlja, kao mi Hrvati.

— To ste dobro rekli. Da nije bilo bezumlja, ne bi se nikad hrvatskom krunom okrunio čovjek tuđe krvi i tuđeg jezika. Da se oci naši s njim razume, morali su se uteći latinskom jeziku. Nije li to sramota! Niti su oci naši razumjeli govor svoga kralja, niti on govor svojih hrvatskih podanika! Da nisu oci naši bili bogati, bili bi se lako među sobom sporazumjeli i postavili hrvatsku krunu na glavu jednoga Hrvata. Ovako smo mijenjali ne samo kraljeve već i dinastije: u XII. i XIII. stoljeću imali smo Arpadoviće, u XIV. Anžvince, u XV. razne vladarske rodove, dok nisu u XVI. došli Habsburgi, koji su nam priuštili gubitak gole-